

VIERKO 2

**Suomi toisena kielenä (S2),
valinnainen**

OSA A: Kirjallisuus

Sisältö

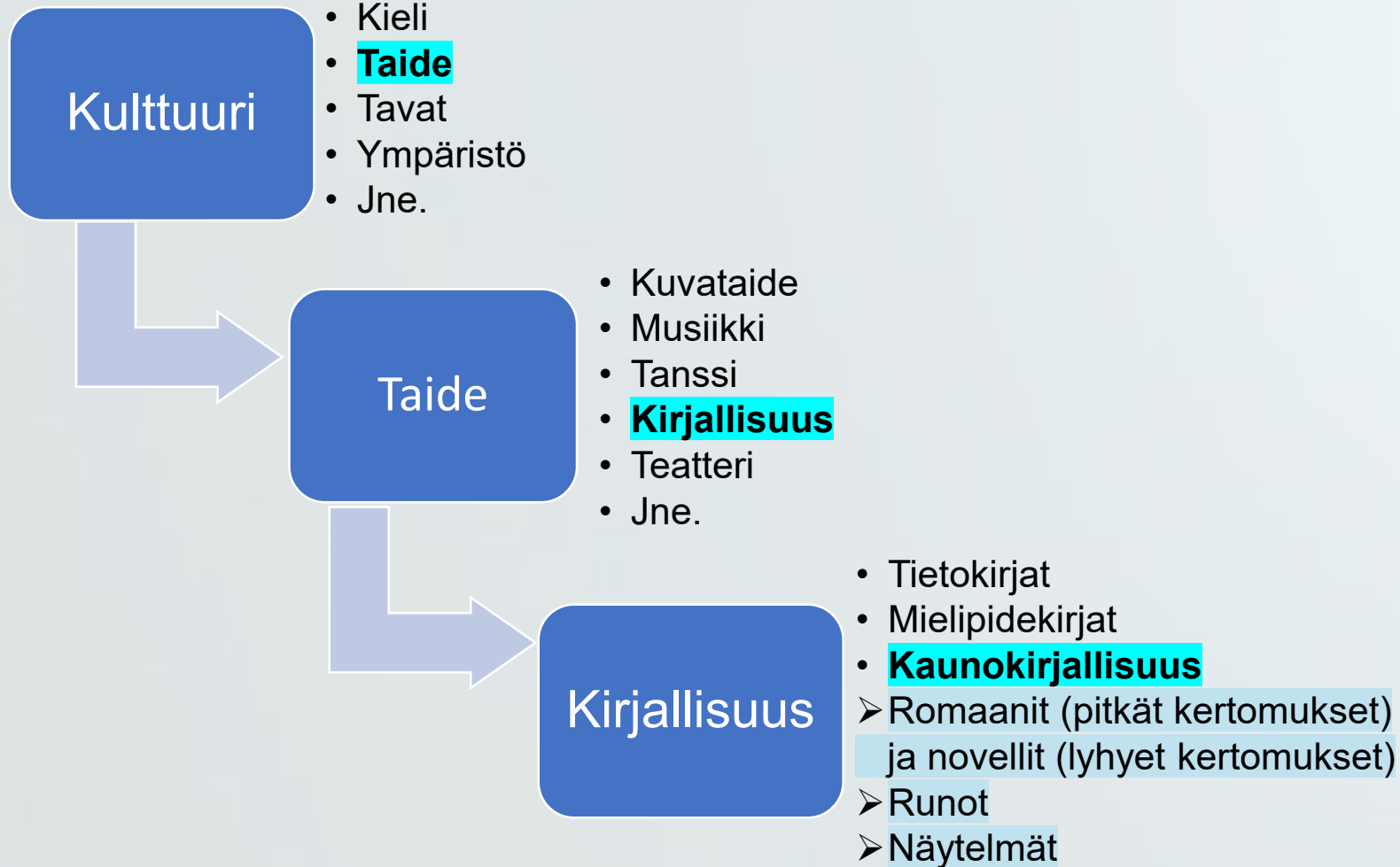
1. Kirjallisuus
2. Kaunokirjallisuus
3. Lue kirjallisuutta

1. Kirjallisuus

Kirjallisuus on kulttuuria ja taidetta

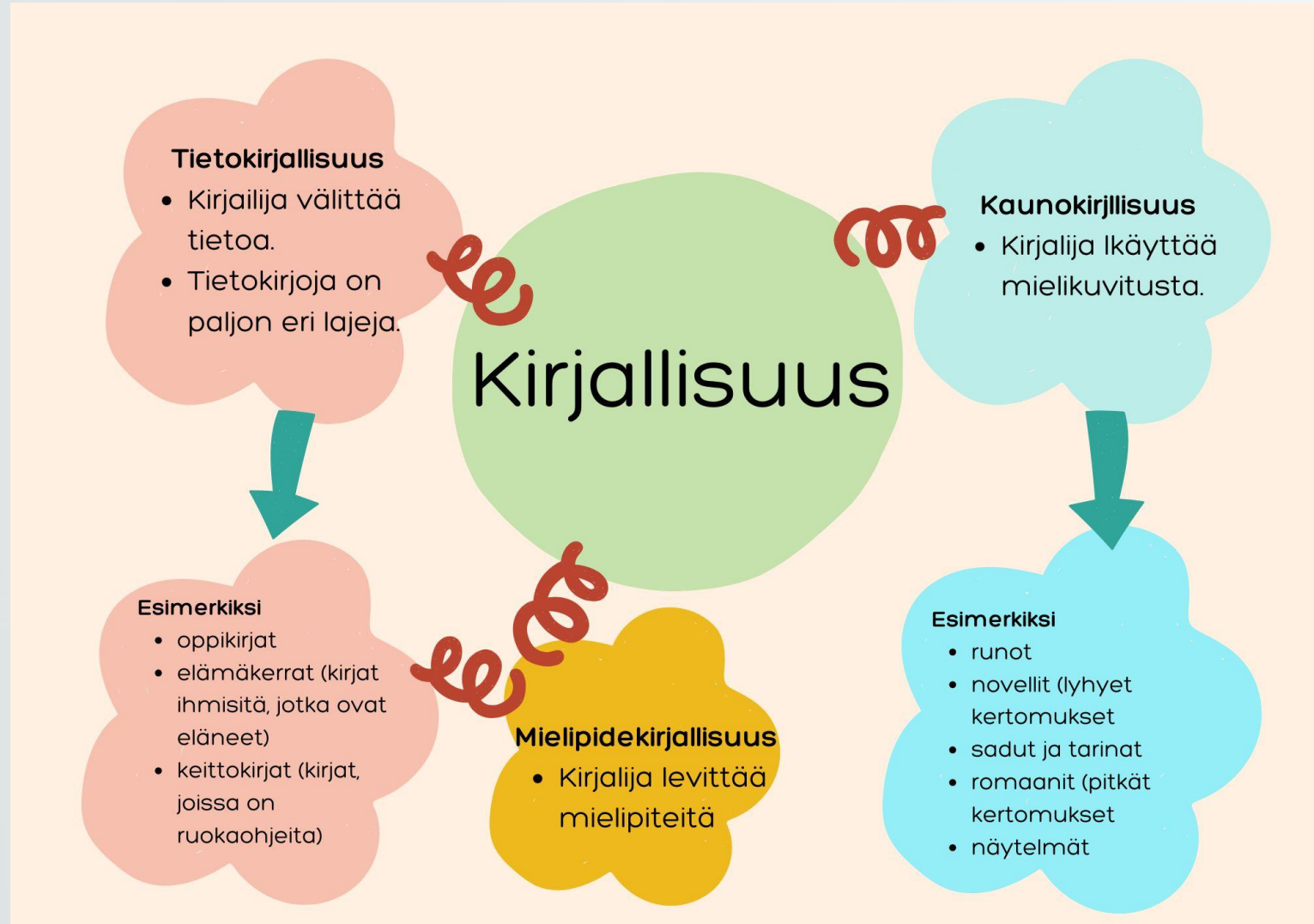
Kirjallisuus

- Kirjallisuus on ennen ollut **suullista**.
  - Ennen ihmiset eivät osanneet kirjoittaa.
  - Kirjallisuus siirtyi ihmisiltä toisille. →
  - tieto, mielipiteet, taide (laulut, runot, kertomukset, sadut jne.)
- **Kirjoitustaito:**
  - Kirjailijat kirjoittavat kirjallisuutta. →
  - tieto, mielipiteet ja taide (laulut, runot, kertomukset, sadut jne.).

Kirjallisuuden lajit

2. Kaunokirjallisuus

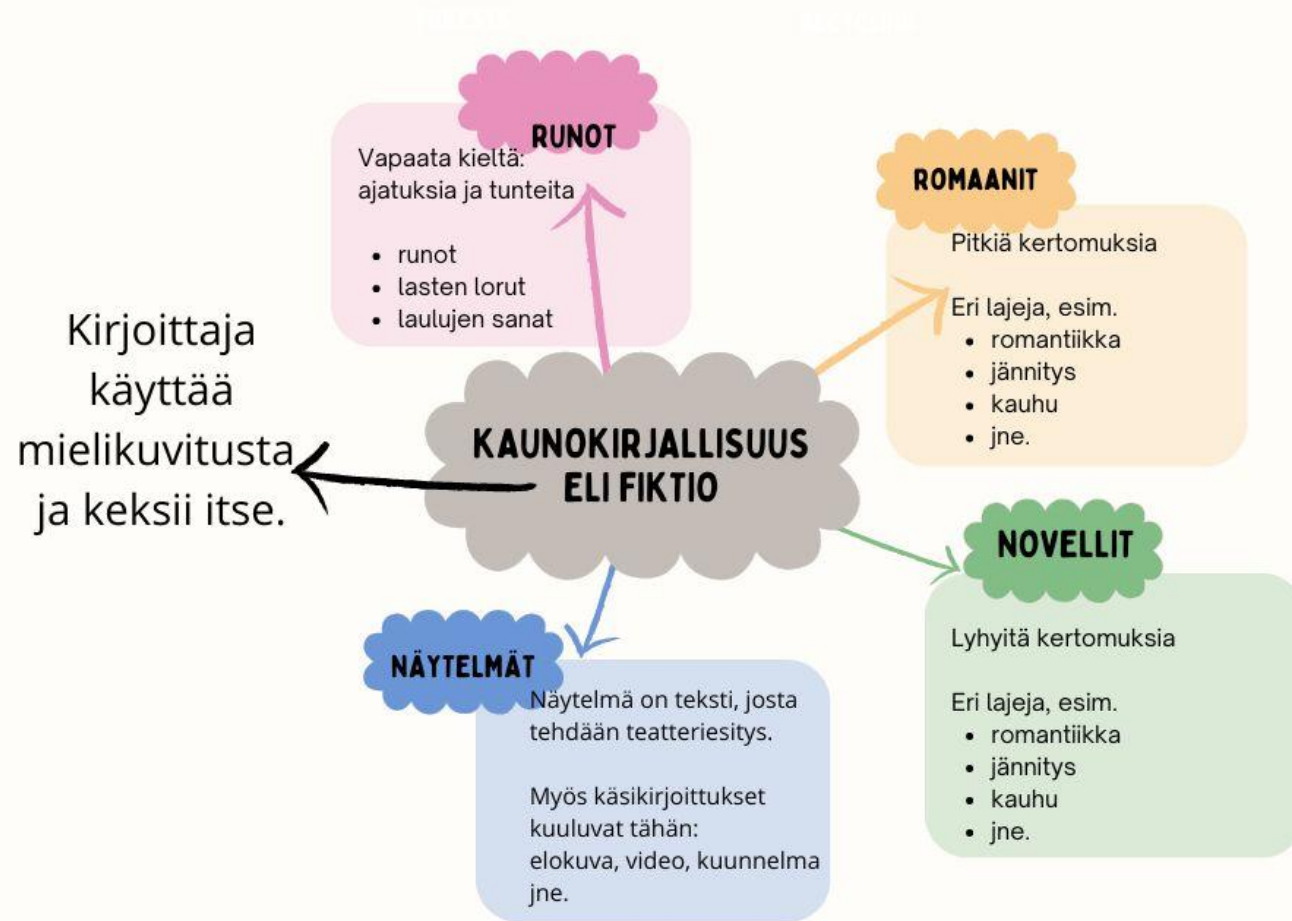

Kaunokirjallisuus = fiktio

- Kaunokirjallisuus käyttää mielikuvitusta.
- Kirjailija keksii itse henkilöt ja tapahtumat.
- Vanha sana ”*kauno*” = melkein sama kuin ”kaunis”.
- Kaunokirjallisuuden asiat eivät ole aina kauniita, mutta ne herättävät tunteita ja ajatuksia.

Kaunokirjallisuuden lajit

Proosa: romaanit ja novellit

- = kertova kirjallisuus
- = kertoo tapahtumista ja ihmisistä eli kirjan henkilöistä
- Kaunokirjallisuudessa on
  - romaaneja (romaani) eli pitkiä kertomuksia
  - novelleja (novelli) eli lyhyitä kertomuksia.
- **Kertomus:** alku, keskikohta ja loppu.
- Kertomuksessa on henkilö tai henkilöitä, joille tapahtuu jotain jossain ajassa ja paikassa.
- Kertomuksessa on yleensä **käänne** eli jotain muuttuu.

Romaanit

- Pitkiä kertomuksia
- Eri lajeja (genre):
  - rakkaus
  - jännitys
  - kauhu
  - tiede (scifi)
  - historia
  - maailmat, jotka on keksitty (fantasia)
  - jne.

Novellit

- Lyhyitä kertomuksia
- Lyhyitä kertomuksia ovat myös
  - tarinat
  - sadut.
- Samat lajit (genret) kuin romaaneissa.

Esimerkkejä selkokielisestä proosasta

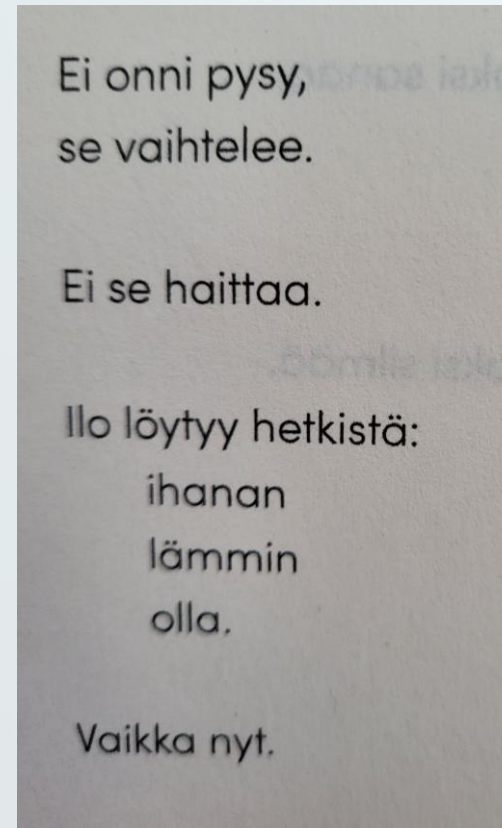
- [Opiskelijan hetkiä. Novelleja ammatilliseen koulutukseen \(aoe.fi\)](#)
- [Selkokielisiä satuja Papunetissa](#)
- [Selkokielisiä novelleja nuorille Papunetissa: Selkokieliset nuortenkirjat](#)
- [Vesa Äijälän novelli Pieni hiljainen mies, KVL](#)
- [Selkokielelle mukautettu lyhyt romaani \(pienoisromaani\): Minna Canth, Agnes \(selkomukautus Tuija Takala\), PDF](#)

Runot

- Runot ovat usein lyhyitä tekstejä.
- Runoissa on **säe (monikko: säkeet)**:
runon yksi rivi on yksi säe.
- Runoissa on **säkeistöjä**: yksi kappale on
yksi säkeistö.
- Runoissa voi olla erilaisia tunteita,
tunnelmia, ajatuksia, kokemuksia,
havaintoja.
- Moderneissa, uusissa runoissa rytmi,
soinnut, säkeet ja säkeistöt ovat vapaita.

- Esimerkki uudesta selkorunosta:

- Takala, Tuija 2023. Alusta loppuun. Avain.

Vanhojen runojen tyyli

- Vanhoissa runoissa säkeen loput olivat usein samanlaisia:
loppusointu.

Taivaalla paistaa kuu,

pihalla nukkuu puu.

- Vanhoissa runoissa sanat voivat alkaa samalla lailla:
alkusointu.

Vaka **v**anha **V**äinämöinen...

Esimerkki: runo ja sen selkomukautus

Runo Suvi-illan vieno tuuli on Eino Leinon runokokoelmasta *Elämän koreus* (1915).

Suvi-illan vieno tuuli -

*Suvi-illan vieno tuuli
huokaa vuoren alta,
hongikon polkua hopeoipi
kuuhut taivahalta.*

*Hiljaa huojuu korven honka,
kaukana kähkö kukkuu,
vaieten astuvi vaeltaja,*

- mielen murhe nukkuu.*

Selkomukautus runosta *Suvi-illan vieno tuuli* (kirjasta *Leino, Eino: Seikkailijatar ja muita tekstejä*, selkomukautus Tuija Takala, Laatusana 2025):

Kesäillan hiljainen tuuli

*Kesäillan hiljainen tuuli
huokaa vuorelta,
metsän polkua valaisee
kuu taivaalta.*

*Hiljaa heiluu metsän puu,
käksi kukkuu kaukana,
kävelijä kulkee hiljaisena,
mielen murhe nukkuu.*

Runojen kieli

- Runojen kieli on vapaata, ajatukset ja tunteet ovat vapaita.
- Runoissa kieli luo kuvia ja sanat tarkoittavat enemmän kuin päämerkitys, esimerkiksi
  - Lintu = vapaus
  - *Puu ojentaa käsiä.* = kädet on puun oksat, mutta kuvittelet, että ne ovat kädet.
- Runoissa saa leikkiä kielellä.
- Runoissa ei tarvitse ymmärtää kaikkea: silti voi mennä mukaan tunteeseen.

Näytelmät

- Näytelmissä on
  - henkilöiden vuoropuhelu (dialogi)
  - tapahtumien paikat
  - muuta, jossa kuvaillaan toimintaa.
- Näytelmät esitetään teatterissa.
- Käsikirjoitukset: elokuvat sekä tv- ja radio- tai audiodraamat.

Näytelmien tyylit

- **Tragedia** = murhenäytelmä, vakavia ja surullisia tapahtumia
- **Komedia** = huvinäytelmä, hauskoja tapahtumia
- **Tragikomedia** = näytelmässä on vakavia ja hauskoja asioita
- **Draama** = yleisnimi näytelmälle; tarkoittaa myös näytelmää, joka keskittyy henkilöiden elämän tapahtumiin ja suhteisiin.

Kertaa

- Pelaa peli [Mitä on kaunokirjallisuus? \(Wordwall-peli\)](#).

3. Lue kirjallisuutta

Monta syytä lukea kaunokirjallisuutta

Lue suomenkielistä kirjallisuutta

**LUE SUOMEKSI
AINAKIN 15 MINUUTTIA
JOKA PÄIVÄ**

Aloita: lue ainakin
15 minuuttia joka päivä.

Lukutaito paranee lisää,
kun luet puoli tuntia päivässä.

Kerro muille, mitä olet lukenut.

Innosta ja kannusta.

Keskustele siitä,
mitä olet lukenut.

Lukutaito paranee vain, kun luet.

Ymmärrät ohjeet
ja arvioit tietoja
paremmin kuin ennen.

Lukutaidosta on paljon hyötyä!

Saat paremmin töitä,
kun sinun lukutaitosi on hyvä.

Mistä löydät selkokirjoja?

- Etsi [uusimmat selkokirjat Selkokeskuksen luettelosta](#).
- Etsi [Selkokirjatietokannasta](#) kirjoja, joiden aiheet kiinnostavat.
- Kysy selkokirjoista kirjastosta: lainaa ja lue!
- Löydät [netin selkojulkaisut Selkokeskuksen nettisivulta](#).
- Selkotunnus kertoo, että kirja on helppoa suomea:

Kertaa: pelaa pelit!

- Pelaa peli [Mitä on kirjallisuus? \(Wordwall\)](#).
- Pelaa peli [Tunnista kirjallisuuden lajit \(Wordwall\)](#).
- Pelaa peli [Mitä on kaunokirjallisuus? \(Wordwall\)](#).

Lue ja nauti!

